

NAZBIERAC (68) vb pf

nazbierać (66), **nazbirać** (2); nazbirać *RejKup*; nazbierać : nazbirać *Leop* (2:1).

Oba a jasne; -é- (2) Strum, KochPs, -e- Mącz (2).

inf nazbierać (4). ◇ *fut 1 sg* nazbiérãm (1). ◇ *2 sg* nazbiérãsz (2). ◇ *3 sg* nazbiérã (2). ◇ *2 pl* nazbiérãcie (1). ◇ *3 pl* nazbiérãją (4). ◇ *praet 1 sg m* nazbiérãłem, -m nazbiérãł (2). ◇ *2 sg m* nazbiérãłeś, -eś, -ś nazbiérãł (3). *f* -ś nazbiérãła (1). ◇ *3 sg m* nazbiérãł (16). *f* nazbiérãła (1). ◇ *1 pl m pers* nazbiérãliśmy (1) *BielKron*, -chmy nazbiérãli (1) *RejWiz*. ◇ *2 pl m pers* nazbiérãliście (1). ◇ *3 pl m pers* nazbiérãli (4). ◇ *plusq 3 sg m* był nazbiérãł (3). *f* była nazbiérãła (1). *n* było nazbiérãło (1). ◇ *imp 2 sg* nazbieraj (2). ◇ *con 2 sg m* byś nazbiérãł (2). ◇ *3 sg m* by nazbiérãł (1). ◇ *3 pl m pers* by nazbiérãli (2). ◇ *impers praet* było nazbiérãno (2) [może *N sg n* od NAZBIERANY], nazbiérãno (1); było nazbiérãno *RejZwierc*; było nazbiérãno : nazbiérãno *RejPos* (1:1); [nazbiérãło się *cf* NAZBIERAC SIĘ *praet 3 sg n*]. ◇ *part praet act* nazbiérãwszy (9).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

Zebrać wiele lub z pewnym trudem (często z subiektywnym odczuciem wielości) (68) :

1. *Sprawić, by w jednym miejscu lub u jednego posiadacza znalazło się wiele; colligere, congregare* *Vulg, PolAnt, Cn; cogere Mącz, Cn; inferre PolAnt* (57) :

a. *Podnosząc z ziemi lub zrywając z rośliny* (20) :

nazbierać czego (*pl a. coll. a. sg rzeczownika bezpostaciowego*) *a. wiele, a. ile czego* (16): *Rátay* nowych fig *názbierał BierEz A2*; *Wychadzał tedy lud około namiotow/ á názbirawłfy Máunny zmeł w żárnach Leop Num 11/8*; *Páweł názbierał niemáłą gromadę chrołthu Leop Act 28/3; BibRadz Act 28/3*; *Y názbierałá do wieczorá kłofia y łnopow BielKron 53, 31v [2 r.], 451*; *Názbieray rożey chocia biały albo czyrwoney/ poki łye nierołkwitnie SienLek 64; RejPos 183; BudBib Ier 40/12; SkarŻyw 459; WujNT Act 28/3; SkarKazSej 676a. Cf nazbierać czego z czego.*

nazbierać czego z czego (2): *Názbieray w Wiołnę pękowia s Topolý SienLek 162; iż z ołtátkow názbierano łiedm kółzow odrobin. RejPos 185v.*

nazbierać co [„co”, „to”] (2): *BielKron 53; y vyrzálá łwiekrá iey co byłá názbierałá. BudBib Ruth 2/18.*

W charakterystycznych połączeniach: nazbierać chrostu (2), *fig, gałęzia, kamieni(a)* (2), *kłosia, manny* (3), *odrobin, ostatków, owocow, pękowia, rożej, snopow, wina; nazbierać [czego] gromadę, [ile] koszow* (2), *kupę, miarkę* (2), *mnostwo, nieco, niemało.*

Przen [czego] (1) : *Wiedzą to dobrze drudzy/ iáko mię Wálenty Neotebel wyzywa [...]. Ale iż ládá co plećie z kwiatkow tych ktorych tám y fám nie porządnie názbierał: o wieniec táki iego nic niedbam. CzechEp *2v.*

a. *O pszczołach zbierających miód [czego]* (1) : *A [pszczoły] názbierawłfy miodu/ do onego plałtrziká nánofzã RejZwierc 16.*

b. *W wyniku hodowli: osiągnąć zbiory płodów rolnych* (2) :

nazbierać wiele czego (1): *Frumenti magnum numerum coegit, Wielie żytá názbierał. Mącz 253b.*

Z dopełnieniem w postaci przysłowka ilości (1): *Będźcie wiele łiác/ á máło názbieraćie BibRadz Agg 1/6.*

c. Napelnić zbiornik (3) :

nazbierać czego do czego (1): do tych [stawów] z Wiofny á z śniegów wody nábziéra/ tákże káždy będzie pełen. *Strum* N2v.

Przen [czego (pl a, sg rzeczownika bezpostaciowego) w co] (2) : W ferce niechętné iádu nábziérawfzy wyfzedł *KochPs* 61.

Zwrot: »[skąd] w się nazbierać« (1): Bo Rzym ze wfzytkiego świata błędów y bálwochwálftwá wfię był nábziérawł *SkarŻyw* 600.

d. Prosząc o datek [czego (pl) a. ile czego] (2) : ná dzyeń Bożego národzenia/ nie będąyeli włócząc fie całą noc wrzefzczáł/ drzwi wybijał/ á kiełbas nie nábziéra/ [...] iuż iákoby thego fwiętá nigdy nie fwięcił. *RejPos* 225v; Niektórzy też [...] ludzie [...] iáłmużny profili/ á nábziérawfzy iednego dnia pięć álbo íześć let złotych/ wieczorem fzpitálnym przełożonym odnafzáli *ReszHoz* 126.

e. Zgromadzić majątek (25) : nędzniku ízalony nábziérawł/ rozfzyrzyłé fie á mowifz duży fwoiey: Rołkołfzuy dużo moiá miła w rołkołfzach fwoich/ mafz wfzytkiego dofyc *RejPos* 317; *GostGosp* 132.

nazbierać czego (pl a. sg rzeczownika bezpostaciowego) a. wiele czego (16): Bogacz ieden vmieráiąc/ Złotyh pełne wory máiąc: Ktorych był chćiwie nábziérawł/ Vbogim ie zgardł wydziérawł. *BierEz* S3; Ludzi zgromił y íkárbow nábziérawł niemáło. *RejZwierz* 4v. *Cf nazbierać (wiele) czego komu, Zwroty.*

nazbierać (wiele) czego komu [w tym: sobie (1)] (2): *HistLan* D3; Iáko oycowie powftáná na fyny/ mowiąc: Iam mu ták wiele nábziérawł y zoftáwił: á on zá dużę moię nic nie dał *SkarKaz* 386b.

nazbierać co [»co(kolwiek)«] (3): *RejZwierz* 116v; *RejZwierc* 48v; Lepieyći miła Páni/ kiedy co nábziérawł/ Ze to mężowi oddał/ marnie nie rofterał *ZbylPrzyg* B4v.

Z dopełnieniem w postaci zaimka liczebnego (2): iáko íełt nápiáno; Ktory wiele nábziérawł, nie miał nábzyt: á kto máło; nie miał mnief. *WujNT* 2. *Cor* 8/15; *SkarKaz* 386b.

Zwroty: »nazbierać pieniędzy (a, pieniążków)« = *conquirere. pecuniam, facere magnam pecuniam Cn [szyk zmienny] (9)*: Będę w owce bárzo bogát. Potym z nich wełnę poprzedał/ Pieniędzy wiele nábziérawł. *BierEz* Q3; *RejRozpr* E3v; *RejKup* e5v; tám rzetzy poprzedałfzy/ y nábziérawłfzy pieniędzy/ do Rzymá fie zálię mocá ná papiełstwo wrocił. *KrowObr* 38; *RejWiz* 104v; *RejZwierz* 119; Bo kobietki s káletki iuż dawno wymknęły/ Wizytki iego pieniędzy co dzyádowłko miáło/ Ktorych było za młodu fobie nábziérawł. *HistLan* D3; *RejZwierc* 114 [2 r.].

»nazbierać [ile] srebra, złota« [w tym: srebra, (i) złota (2)] = *congregare aurum et argentum Vulg [szyk zmienny] (3:3)*: *LubPs* P6; *BibRadz* 3. *Esdr* 4/18; Nábziérawł írebrá y złotá/ y nábytkow álbo ítátkow krolewłkich y zyemłkich kołztownych. *BielKron* 79v; Inhiat auro, Lákomy ná grofz/ áby złotá nábziérawł. *Mącz* 156b.

Przen [czego a. wiele czego] (3) : zacżże ítanie pożyteczne byś go nawięcey nábziérawł/ íełfi poćiwięgo nie będzie *RejZwierc* 65v; inákfzy też połtępek kościelny íełt z temi/ [...] ktorzy grzechow nád liczbę piáłku morłkiego nábziérawłi. *LatHar* 111.

Zwrot: »złota nazbierać« (1): A on [...] rozpałá ferce fwe: y íklepy cnot y íkárbnic duchownych rozprzełtrzeniał/ y wnie drogiego złotá/ pokory y wielkiey dołkonáłołci/ nábziérawł. *SkarŻyw* 543.

f. Zgromadzić ludzi w jednym miejscu lub w jednej instytucji [kogo (G pl a. coll.) a. wiele, a. ile kogo] (5) : znowiwłszy się z innymi y ludzi wiele możnych nązbierawłszy: kościół mocą otworzyli *SkarŻyw* 354, 231.

nazbierać w co (1): tám S. Michála klafztor założył/ y bráciey weń nązbierał *SkarŻyw* 573.

nazbierać skąd (1): niemáło pánienek zrozmaítých łtron nązbierawłszy/ [...] ná trzy ie rzędy y klaztory rozdzielilá *SkarŻyw* 141.

Zwrot: »nazbierać między się« (1): nązbierálicie łotroftwá tułáiącego łie po łwiece między się *BielKron* 101v.

2. Wybrać z pewnej całości (zwłaszcza z czyichś tekstów) fragmenty, myśli do jakiegoś celu; *coacervare* *Vulg* (10) :

nazbierać kogo (G pl) (2), *czego* (pl) a. wiele, a. ile *czego* (5) (7): Przethóś też Doktorow rozmaítých nązbierał/ á práwie ich piłmá łprzewracał *KrowObr* 191; *Leop* 2.*Tim* 4/3; że náłzy brácia dofyć niemáłe fáłciucy nązbieráli łentencyi tákich z *Oycow SarnUzn* G6; Bo też tám síłá połtronnych przypadkow nązbieráby łie mogłó/ ktore też łá ná przekázie łiekowi temu *RejZwierc* [121]; *CzechEp* 202; Nązbierał X. K. z tego Ignácyułzá/ nie máłó łentencyi przeciwko nam *NiemObr* 123; *LatHar* +++2v.

nazbierać czego (sg w funkcji pl) na co [= w jakim celu] (2): iákoby piłmá ś. wyrozumienie pokazał ktore⁸⁹ też z niektórych Pátrelow ná wywrocenie prawdy nązbierał *CzechEp* 122, 104.

nazbierać z kogo [= skąd] (4): *SkarJedn* 264; *CzechEp* 122; *NiemObr* 123; ále z zakonu Bożego oboygá/ y z Doktorow Kátholickich/ łżeść ich [grzechów przeciwko Duchowi Śwíętemu] nązbierałz. *LatHar* +++2v.

nazbierać czego (sg w funkcji pl) a. co (pl) (1); y nazbierał zwiela Doktorow Greckich łtarych świádectwá/ okołó pochodzenia Duchá S. y odfyná. *SkarJedn* 264.

3. Dostać, znaleźć [wiele czego w czym] (1) : W oney głowie gdy iá słzczepał/ Złotá nie máłó nązbierał *BierEz* I.

Synonimy: 1. nagromadzić, naskarbić, nazgromadzać.

Formacje współrdzenne cf BRACĆ.

Cf **NAZBIERANIE, NAZBIERANY**